

Vincent Kortmann

De tussenzus

Roman

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

Proloog

IK BESLOOT TE BEGINNEN MET EEN GRAP, of liever gezegd een raadsel.

Wat krijg je als je een dichteres kruist met een politicus?

Stilte.

Een kind dat allitererend liegt? Iemand die rijmend zijn zakken vult?

Het bleef stil.

Het antwoord op de vraag ben ik. Als je een dichteres met een politicus kruist, krijg je mij.

Niemand lachte.

Ik zat in twee atheneum en de opdracht was: houd een spreekbeurt over jezelf. Ik vouwde mijn papier open en las wat ik de avond tevoren had geschreven.

Mijn moeder, Katinka Boezerman, was ooit de bekendste dichteres van Nederland. Mijn vader, Manfred, was minister van Justitie in het tweede kabinet-De Vries en zit nu in de Eerste Kamer.

Dit klonk anders dan ik bedoeld had. Het waren de feiten, maar het kwam behoorlijk arrogant over.

Ik ben hun zoon, Tommie, het product van een vrouw die met enkele strofen een nieuwe wereld kon scheppen en een man die uren aan het woord kan zijn, zonder iets te zeggen. Van een man die weet hoe de wereld in elkaar zit en een vrouw die vol verbazing om zich heen keek en meer vragen had dan antwoorden. De politicus redeneert hardop voor de camera of microfoon en trekt zijn conclusie voordat het publiek heeft kunnen nadenken. De dichteres liet de lezers zelf ontdekken.

Ik was bijzonder tevreden met deze passage, maar de klas keek me glazig aan.

Hun huwelijk was net zo onwaarschijnlijk als tot de verbeelding sprekend. De roddelbladen schreven over een sprookjeshuwelijk van twee tegenpolen dat bezegeld werd met mij als liefdesbaby.

Ik hield het nummer van de *Privé* omhoog, waarin mijn geboorte aangekondigd werd. De zelfspot leek de klas te ontgaan.

Ik was acht toen mijn moeder verdronk tijdens een zeiltocht op de Waddenzee. Ik heb haar ogen, die spleetjes worden als ik lach. Van mijn vader heb ik de grote neus. Een Franse neus, noemt hij het zelf.

Ik draaide mijn hoofd een kwartslag, zodat de klas mijn neus en profiel kon zien. Ik zag dat de leraar uit het raam keek en een gaap onderdrukte.

Geneviève, Marie-Claire, Alice, Julie, Virginie, Juliette, Stephanie, nog een keer Julie, Dora en Caroline. Dat zijn de au pairs die we tot nu toe hebben gehad. Allemaal Frans. De huidige heet Catherine.

Ik kon wel huilen, ik was uren bezig geweest met deze tekst. Ik had geschreven, geschrapt en herschreven, maar alles wat de avond tevoren mooi en grappig was geweest, bleek onder het brandwerende plafond en de tl-buizen van het klaslokaal gênant en misplaatst. Ze leken niet te begrijpen wat ik bedoelde. Zo snel als ik kon, las ik verder.

De leraar gaf me een zes. Hij vond dat ik me niet aan de opdracht had gehouden: ik had het over de mensen om me heen gehad en niet over mezelf.

HET IS DE TWEEDE ZONDAG VAN SEPTEMBER en vanaf het balkon schiet mijn stiefzus Cleo haar luchtbuks leeg op conservenblikken in de tuin. Ik lig in mijn hemd en korte broek op mijn bed en lees *De helaasheid der dingen*, terwijl de ventilator de lucht in beweging houdt. Het is nog steeds verbazingwekkend warm. Door het open raam hoor ik het spannen van de veer, een klik als ze de trekker overhaalt en het geluid van rollende blikjes over het grindpad. Steeds opnieuw en ze mist nooit. Geregeld loopt ze op haar slippers naar beneden om de blikjes terug te zetten en als ze uiteindelijk te gedeukt zijn om rechtop te kunnen staan, mikt ze op flessen en bloempotten.

Cleo blijft schieten tot het doosje met loden kogeltjes leeg is, daar wordt ze rustig van. Vroeger in Suriname schoot ze met jachtgeweren en revolvers, hier in Nederland oefent ze in de achtertuin met een luchtdrukkarabijn. Op planten en dieren schiet ze niet, dat is slecht voor haar karma.

Ik noem Cleo stiefzus, bij gebrek aan een beter woord, want een echte stiefzus is ze strikt genomen niet. Eigenlijk is ze niets van mij. Haar moeder en mijn vader hadden een relatie en Cleo bleef bij ons wonen toen onze ouders uit elkaar gingen, zodat ze hier haar school kon afmaken.

Toen ze bij ons aankwam, was ze een bonenstakerig meisje van veertien met een beugel en een kastanjebruine paardenstaart. Ze kwam het grindpad op lopen met een yogamatje onder haar arm en sleepte een gigantische rolkoffer met zich mee. Ze deed me nog het meeste denken aan een verstoten

eendenkuiken of een wankel hertje waarvan de moeder net is doodgeschoten.

Drie jaar later is ze zeventien en knap. Ongemerkt, of liever gezegd zonder dat ik het had gemerkt, heeft ze borsten en billen gekregen en kijken mannen haar na als ze voorbijloopt. Het lijkt op het scenario van een Disneyfilm: grijs muisje groeit uit tot schoonheid en trouwt met prins. Dan moet ze alleen nog wel even een prins vinden.

's Avonds in de keuken roert Cleo met een houten lepel in een pannetje. 'Wil je mee-eten?' vraagt ze.

'Wat heb je?'

'Linzensoep met rijst.'

'Ik maak zelf wel iets. Lasagne.'

'Van lasagne krijg je aambeien.'

Ik kijk haar aan.

'Er zitten nauwelijks vezels in die magnetronlasagnes,' vervolgt ze, 'dat zorgt voor obstipatie en als je veel moet persen en drukken op de wc, krijg je aambeien.'

'Liever aambeien dan linzensoep.'

Ik prik gaatjes in het folie en zet het bakje in de magnetron. Ik werp een blik in Cleo's steelpan, het is een groenbruine smurrie die er inderdaad uitziet alsof het uitstekend werkt tegen obstipatie. Met de houten lepel neem ik een klein hapje. De peper schroeit mijn lippen.

Cleo eet altijd heet. Ze heeft peper leren eten van de Hindoestaanse huishoudster in Suriname en heeft haar eetgewoontes mee naar Nederland genomen. Wat ze ook eet, of het nu hutspot of een boterham met kaas is, ze snippert er een pepertje doorheen of smeert er sambal op.

'Het is als een warme omhelzing,' zei ze toen ik haar eten voor het eerst proefde en met tranende ogen om water had gevraagd. 'Je eet een hap en na een seconde wordt je lichaam verwarmd. Alsof de zon van binnenuit schijnt.'

We eten aan de tuintafel op de veranda. Cleo drinkt een groenteshake die qua kleur precies bij haar soep past en ik eet mijn lasagne bolognese met een glas water. Als ik cola had genomen, zou Cleo me hebben voorgerekend hoeveel suikers en zuren erin zaten en hoeveel jaar van mijn leven dat zou kosten. Nu zitten we samen in de tuin in redelijke harmonie langs elkaar heen te eten.

Op Twitter zie ik dat Manfred een kalfsoester van de grill aan het eten is in een strandtent in Scheveningen. Ook lekker.

Na het eten ga ik naar de zitkuil. Bij de verbouwing heeft een styliste met een rode bril en een wild kapsel Manfred wijsge maakt dat de zitkuil een glorieuze comeback zou maken. Een zitkuil is namelijk niet alleen gezellig, maar ook zeer praktisch. Als je veel bezoek hebt, schuif je de meubels eenvoudig aan de kant en kunnen mensen op de rand zitten, met hun voeten in de kuil. Hartstikke knus.

Dezelfde styliste heeft Manfred aangeraden om het huis voor de verbouwing volledig te laten strippen, zodat de dynamische energie zonder obstakels door de kamers kon stromen. Ik geloof niet dat Manfred erg geïnteresseerd was in energiestromen, maar hij heeft de styliste haar gang laten gaan. De granito vloeren, schuifdeuren en glas-in-loodramen werden er door een aannemer in een paar dagen uitgeslagen en afgevoerd. Geen splinter van het originele interieur is bewaard gebleven. Nu liggen er in het hele huis vloeren van geolied hardhout, zijn de kozijnen van kunststof en is er van de zolder tot in de zitkuil vloerverwarming.

Behalve Flor, onze kat die bij een grasmaaierongeluk een oog is kwijtgeraakt, ben ik de enige die gebruikmaakt van de zitkuil, omdat daar de televisie staat. Om acht uur kijk ik naar het journaal. Daar ben ik mee begonnen toen Manfred minister was, in de hoop dat ik hem tijdens het journaal te zien zou krijgen. Tegenwoordig komt hij nog maar zelden op televisie,

maar het ritueel is gebeven: het journaal als scharnier tussen dag en avond.

Bij het korte nieuws komt een filmpje voorbij van een zelfmoordaanslag op een marktplein in Kabul. Op korrelige beelden zie je rennende mensen met bebloede gezichten en ambulances met huilende sirenes. De nieuwslezer vertelt dat er drieëntachtig doden zijn.

‘Wel vreemd,’ hoor ik achter me.

Cleo is met een mok thee op de rand van de zitkuil gaan zitten.

‘Wat is vreemd?’

‘Dat alleen moslims bomgordels gebruiken. Je hoort nooit over een Japanner die zichzelf opblaast of dat een Chileen een zelfmoordaanslag pleegt.’

‘Het heeft misschien te maken met cultuur. Doorgedraaide Amerikaanse scholieren gebruiken automatische geweren, Palestijnen gooien met stenen en moslimextremisten dragen bomgordels. Zo hoort dat een beetje.’

‘Ik zou ook een bomgordel gebruiken als ik een terroristische aanslag zou plegen.’

‘Jij? Waarom zou jij een aanslag plegen?’

‘Ik wil geen aanslag plegen, maar het lijkt haast alsof moslims het alleenrecht op bomgordels hebben. Ik vind dat westerlingen ook bomgordels mogen gebruiken.’

‘Zegt de persoon die geen vlees eet, maar het blijkbaar prima vindt om een bloedbad onder mensen aan te richten.’

‘Ik begrijp soms wel dat mensen aanslagen plegen.’

Cleo probeert met een pink een theeblaadje uit haar mok te vissen.

‘Ik zou toch eerst eens gaan praten,’ zeg ik.

‘Typisch. Je vader is zeker politicus? Ik heb het niet over de hypotheekrente of belastingverhoging, maar over zaken die groter zijn dan jezelf.’

‘Wat is voor jou belangrijk genoeg om jezelf op te blazen op een busstation?’

‘Niet op een busstation of een markt. Ik zou een relevant doelwit nemen.’

‘Oké, je blaast een relevant doelwit op voor het goede doel en vervolgens eist een andere groepering jouw aanslag op. En je kunt niet meer uitleggen waarom je het gedaan hebt, want je bent dood.’

‘Ik zou geen plek nemen met onschuldige burgers. Een relevant doelwit vind ik een politicus of een ambassadeur, zoiets.’

‘Ik denk niet dat de wereld veel beter wordt als jij een Chinese diplomaat of een Russische politicus opblaast.’

‘Jij ziet de wereld door een westerse bril. Jij snapt niet dat er wereldwijd meer met geweld wordt geregeld dan met democratie. Het is net als die Nederlandse vrouw die met een mitrailleur op haar rug bij de Colombiaanse guerrilla ging vechten. In Nederland begrijpt niemand daar iets van. Maar wat had ze dan moeten doen? In Bogota met een petitie langs de deuren gaan? In die landen gaat dat gewoon zo. Als je ergens voor staat, pak je een geweer en begin je te schieten.’

‘Hier gaat dat gelukkig anders.’

‘Als we hier iets willen doen aan de mensenrechtensituatie in Tibet, verzamelen we een half miljoen handtekeningen die afgegeven worden bij de ambassade van China, waar een dikke Chinees glimlacht en buigt en belooft dat hij ze persoonlijk bij de grote leider zal afleveren. Maar daar komen die handtekeningen natuurlijk nooit aan. In China wonen een miljard mensen, niemand daar is geïnteresseerd in een half miljoen Nederlandse handtekeningen. Als je aandacht wilt, kun je bij het overhandigen van de handtekeningen beter een bomgordel omdoen, de ambassadeur een knuffel geven en aan het touwtje trekken. Dan heb je de aandacht.’

‘Dan heb je oorlog.’

‘Dan maar oorlog.’

‘Meen je dat?’

Cleo begint te lachen. ‘Natuurlijk niet.’

Ze stapt uit de zitkuil en loopt naar de keuken. De weerman op de televisie wijst op de satellietkaart een enorm hogedrukgebied aan en vertelt blozend dat het de komende dagen nog ongekend warm blijft voor de tijd van het jaar.

CLEO WOONT INMIDDELS DRIE JAAR bij ons in huis. Haar moeder Ellen en mijn vader leerden elkaar kennen in Den Haag, waar Cleo's moeder lobbyde voor een Chinees bedrijf dat gespecialiseerd is in duurzame energie. Manfred hield het voor zijn doen verrassend lang met haar uit en even leek het erop dat we een normaal samengesteld gezin zouden worden. Het plan was dat we met zijn vieren in Villa Berghof zouden gaan wonen, maar nog voor ze haar koffer had kunnen uitpakken, werd Ellen overgeplaatst naar Peking en was ze alweer verdwenen. Cleo bleef bij ons, dat was handig, vond iedereen. Op deze manier kon ze de middelbare school voltooien en zouden wij elkaar gezelschap kunnen houden.

De enige gezamenlijke activiteit die we als samengesteld gezin ooit hebben ondernomen, was het eten van een Chinees-Indische rijsttafel die zo uitgebreid was dat er twee scooters nodig waren om het eten te bezorgen. Cleo schudde haar hoofd bij het zien van de overdaad aan voedsel en de enorme hoeveelheid wegwerpplastic. 'Ik eet geen Chinees,' zei ze.

'Het is Chinees-Indisch,' antwoordde Manfred, 'dan moet je maar de Indische helft nemen. Willen jullie stokjes of zal ik messen en vorken pakken?'

'Ik eet geen eten dat door Chinezen is klaargemaakt,' verduidelijkte Cleo zich.

'Doe mij maar stokjes,' zei Ellen, 'dan kan ik alvast oefenen.'

'Waarom eet je geen Chinees?' vroeg ik.

'Ik ben het niet eens met de manier waarop Chinezen met

voedsel omgaan. Te veel eten en te weinig liefde.’

‘Dit is anders wel de beste Chinees van de stad,’ probeerde Manfred.

‘Laat maar,’ zei Ellen, ‘het gaat je niet lukken.’

Ellen zag eruit alsof ze een tv-quiz of een luchtig praatprogramma zou kunnen presenteren: leeftijd lastig te schatten, zongebruind, witte tanden, haar geverfd. Vanaf de eerste keer dat we elkaar ontmoetten, noemde ze me lieve jongen, wat uit haar mond afwisselend ongeïnteresseerd en denigrerend klonk. (‘Haal jij even wat water voor me, lieve jongen, het mag gewoon kraanwater zijn. Met ijs.’)

Ze had in Suriname voor een offshorebedrijf gewerkt dat handelde in olie. Toen ze in de gaten kreeg dat er op de lange termijn meer te verdienen viel met duurzame energie, had ze zich laten wegkopen door een Chinees bedrijf dat haar kennis van ouderwetse fossiele brandstoffen kon gebruiken bij het uitbouwen van hun zonne- en windenergie-imperium.

‘Ik pas veel beter in de Chinese manier van werken,’ zei Ellen. ‘De ambitie is ongelofelijk en alles moet meer, beter en sneller. Ik heb keihard moeten onderhandelen om dertien vakantiedagen per jaar te krijgen. De meeste Chinezen halen de tien niet eens en werken ook op zaterdag. China wil groeien en dat gebeurt niet als je op het strand gaat liggen, is de redenering.’

‘De wereld zal aan Chinezen ten onder gaan,’ zei Cleo.

‘Het verschil met Suriname kan niet groter zijn,’ vervolgde Ellen. ‘In Suriname is er in feite weinig veranderd sinds de slavernij. Europese en Amerikaanse bedrijven pompen voor een schijntje de olievelden leeg en de lokale bevolking doet het zware werk. Het lijkt ze nauwelijks te interesseren dat het land er niets aan overhoudt. Misschien gaan er wat steekpenningen naar de lokale politici, maar de winst verdwijnt rechtstreeks naar Brazilië en Amerika. Volgens mij willen ze het zo. De mensen die verder willen komen in het leven, gaan naar Nederland of de vs en de achterblijvers werken voor een hongerloontje voor een baas.’

‘Uitbuiting,’ zei Cleo.

‘Het mag misschien uitbuiting zijn, maar daar is weinig mis mee als de bevolking zelf uitgebuit wil worden.’

Wanneer Ellen aan het woord was, bekeek Manfred haar met een mengeling van trots en verbazing. Hij grinnikte bij elke opmerking van haar, alsof het allemaal grappig bedoeld was. Bij Ellen zelf was geen enkele vorm van humor of relativering te ontdekken.

Na drie uur werd ons samengestelde gezin opgeheven. Manfred bracht Ellen naar Schiphol en zelf reed hij door naar Scheveningen om de plenaire vergadering van dinsdag voor te bereiden. Omdat ze allebei wisten dat Manfred niet het type was dat op een afwezige vrouw zou blijven wachten, werd de relatie in goede harmonie verbroken, nog voordat we met zijn vieren één nacht onder hetzelfde dak hadden geslapen.

De vader van Cleo heet Robert en woont nog steeds in Suriname. Cleo praat niet veel over hem, maar ze vertelde dat hij op haar twaalfde verjaardag ceremonieel afstand had gedaan van zijn vaderlijke rechten en plichten. Hij is ervan overtuigd dat kinderen van twaalf oud en wijs genoeg zijn om zelf te beslissen wat goed voor ze is. Vanaf dat moment mocht Cleo alles zelf bepalen, hoe laat ze naar bed ging, wat ze wilde eten en welke school ze bezocht.

Haar vader schrijft meditatie- en detoxboeken en geeft peperdure workshops op een gerenoveerde plantage ten westen van Paramaribo. Volgens Cleo loopt hij rond in een korte broek en teenslippers, terwijl hij rijke Nederlandse dames dichterbij zichzelf probeert te brengen. Ontgiftig, meditatie en spirituele massagetherapie moeten van de cursisten in tien dagen tijd een verlicht mens maken. Hij geeft ze elke ochtend, na de zonnegroet, een gefermenteerd indianendrankje met een zwaar laxerende werking en ze krijgen driemaal per dag een sobere maaltijd zonder suiker, vet, alcohol en cafeïne. De dames vallen af en worden bruin door het mediteren in de zon en voelen

zich na afloop van de workshop mooier en gezonder dan ooit.

Voor ze bij ons kwam, heeft Cleo nog een paar maanden op de plantage gewoond, maar ze zei dat ze gek werd van het voortdurende geklater om haar heen. Als het geen diarree was, waren ze wel aan het overgeven of stonden ze zich ritueel te reinigen onder de buitendouche.

Je hoeft niet lang te zoeken om foto's van Cleo's vader op internet te vinden. Het is een kleine, magere man met lang grijsblond haar, een gebruinde huid en spierwitte tanden. Op elke foto die ik van hem vond, kijkt hij met een rustige glimlach in de camera, alsof de wereld geen geheimen voor hem heeft.

Ik probeer me weleens een voorstelling te maken van Cleo's jeugd met twee ouders die werkelijk niets met elkaar gemeen hadden en die in een land woonden waar ze per toeval terechtgekomen waren. Op Cleo's kamer hangt een oude klassenfoto waarop ze tussen zwarte kinderen stond in haar lichtblauwe schooluniform. Haar huid was bijna net zo bruin als die van de andere kinderen, maar op haar hoofd had ze een bosje stug zongebleekt haar. Ze zag er wat verloren uit.

HET IS MAANDAGMIDDAG en ik wacht in de docentenkamer van mijn oude school tot de bel gaat. Ik had gedacht dat de plek waar leraren met hun zweetgeuren en koffiemonden samenkwamen, muf zou ruiken, maar de ruimte is schoon en fris. De airconditioning zoemt zacht, de stoelen zijn comfortabel en er staat een koffieautomaat met echte koffiebonen.

Het is de eerste keer dat ik terug op school ben, sinds ik het Ubbo Emmius College heb verlaten. Terwijl ik naar de docentenkamer liep, herkende ik de echo van mijn schoenzolen in het trappenhuis, de zure geur toen ik het scheikundelokaal passeerde en de haast niet waarneembare luchtstromen die door de gangen trekken. De enige verandering ten opzichte van anderhalf jaar geleden is dat ik me op geen enkele manier verwant voel met de mensen die er rondlopen.

Een week geleden kreeg ik een mailtje van mevrouw Radovic, mijn oud-lerares Nederlands. Ze schreef dat ze samen met Arie Sok van geschiedenis het jaarlijkse Ubbo Emmiustoneelstuk organiseerde en dat ze mijn hulp konden gebruiken. Of ik tijd had om maandag na het zevende uur in de docentenkamer met ze af te spreken.

Om te zeggen dat ik verbaasd was, is een understatement. Ik was perplex, verbouwereerd, verbluft, sprakeloos, verbijsterd, stupéfait, flabbergasted, met stomheid geslagen. Zoiets.

Halverwege het eindexamenjaar ben ik van school gegaan en sindsdien heb ik nauwelijks meer aan het Ubbo Emmius Colle-

ge gedacht. Ik ben niet weggestuurd of weggepest, maar ik was ervan overtuigd dat het beter voor mij was om zonder diploma de school te verlaten. Aan de school lag het niet, je werd niet geslagen of gebrainwasht (hoop ik) en de leraren wekten over het algemeen de indruk dat ze het beste met je voorhadden.

Het was me nog even door het hoofd geschoten dat de uitnodiging van mevrouw Radovic misschien een ultieme poging was om me over te halen alsnog mijn school af te maken, maar als ze dat echt gewild hadden, zouden ze het al veel eerder geprobeerd hebben. Waarschijnlijk maakte men zich op het Ubbo Emmius niet al te veel zorgen over mij. Het is een groot voordeel als er thuis geld is, dan laten ze je met rust.

Mevrouw Radovic komt binnen met Arie Sok, die ondanks het warme weer een sjaaltje draagt. Alles aan Sok is nonchalant, zijn blote voeten in leren instappers, het horloge met het uurwerk aan de binnenkant van zijn pols en het grijze haar dat op zijn hele hoofd precies even warrig zit.

‘Ik denk dat je me nu maar Mascha moet noemen,’ zegt mevrouw Radovic.

Ik knik.

‘Je hebt je vast afgevraagd waarom we je hier hebben uitgenodigd,’ zegt ze.

‘De mail was inderdaad enigszins mysterieus.’

‘Ik heb de zomervakantie besteed aan het schrijven van het schooltoneelstuk en de eerste versie is af. Het gaat over jongeren of young adults, zoals dat tegenwoordig heet, maar ik ben al bijna veertig en tijdens het schrijven merkte ik dat ik wel wat hulp kan gebruiken om het stuk geloofwaardig te maken.’

Mascha loopt naar de waterkoeler en vult een bekertje.

‘Wat ik wil,’ vervolgt ze, ‘is dat wij het stuk samen gaan herschrijven. Geen enkele zin is heilig. Alles mag eruit en alles mag erin. Zolang het er beter van wordt.’

‘Hoe zijn jullie bij mij terechtgekomen?’

‘Omdat we denken dat jij het overtuigender kunt maken,’ zegt Mascha.

‘En,’ vervolgt Sok, ‘omdat we een supervet stuk moeten hebben dit jaar, zo zeggen jullie dat toch, supervet?’

‘Ik geloof niet dat iemand dat tegenwoordig nog zegt,’ antwoordt Mascha.

‘We spelen dit jaar in de grote zaal van de stadsschouwburg,’ zegt Sok.

‘Bijna achthonderd zitplaatsen, professionele verlichting, een toneel zo groot als ons schoolplein,’ zegt Mascha.

Sok kijkt op zijn horloge en staat op. ‘*By the way*,’ zegt hij, ‘binnenkort hebben we auditie, zou dat iets voor je zus zijn?’

‘Stiefzus, soort van.’

‘Stiefzus.’

‘Ik weet niet of ze kan acteren.’

‘Bij theater gaat het niet alleen om het spel, het gaat ook om de *presence*.’

‘Misschien moet u haar dat zelf maar vragen, ze doet bijna nooit wat ik zeg.’

‘Zal ik doen,’ zegt Sok en geeft me een hand. ‘*Let’s do it, Boezerman*.’

‘Arie is nogal enthousiast zoals je ziet,’ zegt Mascha, nadat Sok de docentenkamer heeft verlaten.

‘De stadsschouwburg is een prachtig theater.’

‘Het stuk gaat over jongeren, jeugd, net geen kinderen meer en die praten anders. Dat weet jij beter dan ik.’

Ik knik, hoewel ik geen straattaal of slang spreek.

‘Als een volwassene jongerentaal probeert te imiteren, valt hij direct door de mand.’ Mascha loopt naar de waterkoeler om het bekertje opnieuw te vullen. Haar kledingstijl is in het afgelopen anderhalve jaar niet veranderd, ze draagt nog steeds haar vaste outfit: spijkerbroek, witte bloes en het haar in een blonde paardenstaart.

‘Je kunt het me laten lezen, dan zet ik een streep onder elk

woord waarvan ik denk dat het niet klopt,' zeg ik.

Mascha pakt een mapje uit haar tas en legt het voor me op de tafel. 'Denk erom, veel strepen!'

Ik fiets de route naar huis die ik anderhalf jaar geleden voor het laatst gereden heb. Ik weet dat Mascha Radovic van mijn moeders werk houdt en waarschijnlijk hoopt ze dat er iets van haar talent naar mij is doorgesijpeld. Dat moet de reden zijn dat ze mij heeft benaderd. Ik weet alleen niet of ik de meest geschikte persoon ben om het stuk *youth credibility* te geven. Volgens mijn opa praatte ik op de peuterspeelzaal al als een dominee en verbeterde ik op de basisschool de leraren als ze woorden verkeerd gebruikten. Maar ik kan het op z'n minst proberen, ik heb toch niets beters te doen.

Toen ik van school ging, dacht iedereen dat ik gek was geworden en ze zeiden dat ik mijn toekomst verknalde. Zelf vond ik het minder dramatisch, ik zag het als een koerswijziging. Een herpositionering. Niet beter of slechter, maar anders. Precies op mijn achttiende verjaardag liet ik me uitschrijven, omdat elke dag die ik langer bleef, een verloren dag zou zijn. De ochtend begon met een cupcake waarin Cleo een kaarsje had gestoken. Manfred was voor een werkbezoek naar New York, vandaar dat Cleo in haar eentje 'Happy Birthday' zong in haar ochtendjas en konijnensloffen. Ze hield het cakeje voor mijn gezicht.

'Blazen en een wens doen!'

Uiteraard geloofde ik niet in die onzin, maar om Cleo een plezier te doen, trok ik een peinzend gezicht toen ik het kaarsje uitblies.

'Een bosbessenspeltmuffin,' zei ze. 'Supergezond.'

Gezond en lekker zijn bij Cleo doorgaans omgekeerd evenredige begrippen, dus liet ik de muffin staan tot ik hem ongezien kon weggooien.

Ik voelde me verbazingwekkend vrolijk toen ik voor de laatste keer de route naar school fietste. De bomen waren nog

kaal, maar het was 's ochtends al wel weer licht. Hoe dichterbij de school kwam, hoe meer leerlingen aanhaakten, tot we een lange slinger vormden, die met een boog in het fietsenhok verdween.

Mijn eerste stop was het secretariaat, waar een lilliputter werkte die als bijnaam 'De Piranha' had. Ze compenseerde haar gebrek aan lengte ruimschoots met chagrijn en machtsmisbruik. Dit was het obstakel dat ik het meest vreesde, meer nog dan de preek die ik van mijn vader zou krijgen of pogingen van de leraren om me over te halen toch maar te blijven.

Op de balie stond een hotelbelletje. De secretaresse zat aan haar bureau te typen met een headset op. Na een minuut besloot ik op het belletje te drukken. Ik dempte de galm met mijn hand. De lilliputter bleef doortypen. Ik drukte wat harder en de secretaresse zei zonder opkijken: 'Ik heb je wel gehoord.'

Met haar mondhoeken strak naar beneden liet ze zich van haar bureaustoel glijden, liep naar voren en klom op een campingtrapje om boven de balie uit te komen.

'Ik wil me uitschrijven,' zei ik tegen de secretaresse.

'Waaruit?' vroeg ze.

'Uit school.'

'Waarom?'

Dit was een vraag die ik had kunnen verwachten en waar ik een goed en helder antwoord op zou moeten hebben.

'Niet dat mij dat aangaat,' vervolgde ze toen ik niet direct reageerde, 'maar heb je toestemming van je ouders?'

'Ik ben achttien. Vandaag.'

Ze dacht na.

'Ik ga even bellen.'

Ze stapte van het trapje en waggelde naar het bureau. Daar stak ze het stekkertje van de headset in het telefoontoestel en drukte met haar korte vingers drie getallen in. Vanaf de gang zwaaide Pannekoek naar me, terwijl hij naar zijn klas rende.

De secretaresse kwam terug. 'Je kunt je online uitschrijven. Je

moet inloggen in Learningzone en dan klik je op uitschrijven, vervolgens vraagt hij om je DigiD en dan ben je uitgeschreven.’

‘Dat moet lukken,’ zei ik.

‘Naar welke school ga je?’

‘Ik stop helemaal met onderwijs.’

Ze keek me verbaasd aan. ‘Nou, dat moet je zelf weten. Succes ermee.’ De Piranha liep naar haar bureau, ging zitten en typte verder.

Mijn voortvarende optreden vervulde me met trots. Ik had niet gedacht dat het zo simpel zou zijn om me uit te schrijven. Op zijn minst had ik iets van weerstand verwacht. Een gesprek met de conector of een docent die me op andere gedachten probeerde te brengen. De secretaresse wenste me succes, waarschijnlijk zonder dat ze het meende, en dat was dat.

Thuis op de keukentafel lag een pakje met een lint en een sticker van juwelier Van Holm. Bij het doosje lag een geprint kaartje:

Beste Tommie,

Van harte gefeliciteerd met je achttiende verjaardag.

Manfred

Ik maakte het doosje open en op zwart fluweel lag een Breitling Navitimer met bruine band en donkerblauwe wijzerplaat.

Ik deed het horloge om. Aan het dikke, glimmende leer en de feilloos passende gesp herkende je de kwaliteit. De kast was zwaar en liet je licht dwingend weten dat je een klein kapitaal om je pols had. Ik merkte dat de manchetten van mijn overhemd niet over de Breitling pasten. Met andere woorden, de Breitling moest zichtbaar gedragen worden.

Terwijl ik het horloge aan het passen was, kreeg ik een bericht van Jessica, de assistente van mijn vader.

Ik krijg via Learningzone een bericht dat je uitgeschreven bent bij het Ubbo Emmius. Klopt dat?

Zolang ik me kan herinneren is Jessica de personal assistant van Manfred. Ze is de spil in zijn bestaan. Ze beheert zijn agenda, plant zijn werkzaamheden en elk telefoontje, appje of mailtje dat aan hem gericht is, komt eerst bij haar terecht. Als ik mijn vader op zijn mobiel bel, krijg ik Jessica aan de lijn. Zij weet op elk moment van de dag waar hij is, wat hij doet en of hij tijd heeft. Daarnaast is ze geïntegreerd in het huishouden. Ze betaalt de boodschappen die we online bestellen bij Super-to-go, zorgt dat er geld op onze bankrekening staat en zij weet als enige hoe de app werkt waarmee de thermostaat bediend wordt. Jessica was ook degene die inzage had in Learningzone. Ze kon mijn rooster bekijken, mijn huiswerk en de cijferlijst. Als ik een proefwerk had, kreeg ik een appje van Manfred om me succes te wensen, maar ik wist dat Jessica het verstuurd had.

Terwijl ik lag te slapen had het nieuws van mijn schoolverlaten ook New York bereikt, want de volgende morgen had ik een voicemailbericht van Manfred met het dringende verzoek om later die ochtend bij opa Tonkens langs te gaan. Blijkbaar wilde hij via zijn schoonvader een poging wagen om me op andere gedachten te brengen.

Zo kwam het dat ik, op de eerste dag van de rest van mijn leven, op de fiets naar het Oostelijk Industrierrein reed, waar opa me opwachtte in zijn wit betegelde kantoor. Hij droeg, zoals altijd, een stropdas onder zijn bebloede slagersjas en zijn grijze haar werd bedekt door een ragfijn haarnetje.

‘Je doet echt je best om te mislukken, is het niet?’ vroeg hij. Ondanks het feit dat het winter was, had hij een zongebruind gezicht.

‘Ik wil het op een andere manier proberen,’ zei ik.

‘Op welke manier? De ik-vergooi-mijn-talenten-en-zet-mijn-

familie-voor-schut-manier? Of de ik-doe-maar-wat-en-mijn-va-der-betaalt-wel-manier?’

‘Ik wil iets anders, iets speciaals.’

Ik had natuurlijk kunnen zeggen dat het een daad van verzet was, een vorm van rebellie. Maar mijn opa was niet het type dat daar begrip voor zou kunnen opbrengen.

‘Want betalen doet Manfred, dat weet jij ook.’ Hij gluurde over zijn leesbril naar mijn gezicht.

‘Ik heb niet veel nodig. Eten en drinken.’

‘Een dak boven je hoofd, gas, water, licht, contributie van de voetbalclub, kleding, verzekeringspremies, telefoonabonnement, wifi, ik kan nog wel even doorgaan.’

‘Ik kan bij jou komen werken.’

Opa was eigenaar van Tonkens Vleesverwerkingsfabriek.

‘Je bent geen slager en je wilt geen slager worden. Dan nemen we ook niet de moeite om je op te leiden.’

‘Mama heeft haar school ook niet afgemaakt.’

Ik zag de blik van mijn opa verstrakken. ‘Katinka wist precies wat ze wilde en ze werkte keihard om dat te bereiken. Toen ze zo oud was als jij, reisde ze als het moest elke dag van de week met de trein naar de andere kant van het land om haar gedichten voor te lezen.’

Misschien was dat het probleem wel. Mijn moeder wist precies wat ze wilde en ik wist vooral wat ik niet wilde.

Opa zat met zijn ellebogen op zijn knieën tegenover me. Zijn pupillen waren speldenknopjes in zijn grijze ogen en in het witte licht van de tl-buizen zag je de deuk in zijn jukbeen, waar een stier hem ooit een kopstoot had gegeven.

‘Ik heb een voorstel,’ zei hij. ‘Als iemand ernaar vraagt, zeg je dat je een tussenjaar neemt. Een sabbatical. En jij zorgt ervoor dat je iets nuttigs doet. Vrijwilligerswerk bij de voedselbank of de kringloop. Dan heeft Manfred een verhaal als bekend wordt dat jij van school af bent.’

‘Dat is goed,’ zei ik, half omdat ik ervanaf wilde zijn en half

omdat ik begreep dat nietsdoen geen optie was.

Opa Tonkens stond op en stak zijn hand uit. Ik pakte hem. Hij trok me naar zich toe en omhelsde me met de vieze slagertas. Hij had gelijk, het slagervak was niets voor mij. Met dit gesprek was het einde van mijn middelbareschoolcarrière een feit.

Toen Manfred terugkwam van zijn werkbezoek, zette ik me schrap voor een heftig gesprek, maar er gebeurde niets. Hij vroeg niet eens naar de reden waarom ik van school was gegaan. De opluchting die ik aanvankelijk voelde ging vrij snel over in teleurstelling, omdat het hem nauwelijks leek te interesseren. Manfred redeneerde als een jurist en niet als een vader. Hij vond dat ik, aangezien ik meerderjarig was, volledig in mijn recht stond en daarmee was de kwestie wat Manfred betreft afgehandeld. Ik besloot de kringloop te bellen om me aan te melden als vrijwilliger.